

M 4654

Landskap:	Småland	Upptecknat av:	Gunnar Hobroh
Härad:	Norrvidinge	Adress:	Hässleholm
Socken:	Söraby	Berättat av:	Gustav A Nordström
Uppteckningsår:	1935	Född år	1860 i Drev sockenn

Levnadsminnen som smed, sid 1-13

Smedmästaren Gustav Adolf Nordström i Rottne uti Söraby sn berättar om sig själv: Jag kom i lära den 20/5 1876 i Växjö, men jag är från vallonerna, farfar var hammarsmed i Lessebo, han flyttade till Klavreström. Han hade 4 söner, år 1857 såldes Klavreström och han flyttade till Wartorps gård. Där fick farfar och far dagsverksarbete och farbröderna blev drängar. Jag konfirmerades den 16 maj 1876 och den 20 maj skrev jag in mig i läran för att lära kopparslagaryrket på 4 år mot fritt vivre. Detta var ovanligt, läromästaren Hammarström fick annars betalning för det, en från Åseda betalade 400 kr.

År 1880 var jag utlärd och gick ut på min första gesällvandring. Jag tog vägen åt Nybro och Kalmar. Men i Kalmar var där 3 resande på staden som var äldre, mera praktiserade smeder än jag, och jag fick inget arbete utan fick ta 9-milavägen till Karlskrona. Jag kom dit samma dag som Nordenskjöld kom dit med "Vega". Där fick jag heller inget arbete, för karlskroniterna var så glada för Nordenskjöld att det blev ingenting till. Jag vände Karlskrona ryggen och fick så logi hos en skomakare under greve Wachtmeister på Johanneshus. Sedan fick jag kondition i Ronneby. Det var den gladaste sommar jag har haft. Och jag trivdes. Sedan var jag 4 månader i Sölvesborg. Men redan då hägrade Stockholm.

Jag slutade i Sölvesborg strax före jul och vandrade hem. I Växjö sade jag till min läromästare: "Nu vill jag ha 14 dagars permission medan jag hälsar på mor och syskonen över julen!". Jag sprang upp på gästgivargården och träffade yrkeskamraten Svensson från Uppsala, och gick sedan hem till syskonen och så till Eksjö. Det var den kallaste vintern på länge, i Östergötland kunde man knappt komma över snödrivorna. Svensson var stockholmsbarn men upplärd i Uppsala. Där hade mästaren själv en son, som skulle ta gesällbrev. Då sonen visade upp brevet skulle han ha silvermedalj, men Svensson blott kopparmedalj av skråföreningen, där de visade upp en sak till gesällstycke. Silvermedaljen var just för att fadern var mästare. Svensson hade då gjort en liten kaffepanna av en medalj. Då fick Svensson silvermedalj, men mästarsonen kopparmedaljen. Detta lärde jag mig och visade i Stockholm på Skansen 1925.

För att vara riktig skulle slantens prägel synas i botten på kannan. (Nordström gör fortfarande dylika kannor av mynt utan maskinpressning med botten i ett stycke, lödning på sidan eller dyl förekommer ej. En dylik kanna gjord av 1 dr smt från Karl XII:s tid var 1,3 cm i botten och 2,2 cm hög.)

Då man kom vandrande och kom till en stad, så fick man gå upp på poliskontoret och "publicera sig". Man sade då: "Jag kommer resande, kopparslagaregesäll från (t ex Sölvesborg) och

söker arbete på stan." Fick man då arbete, så sände mästaren en lärling upp till poliskontoret och anmälde att man antagits i arbete. Varom icke, så fick man när man lämnade staden anmäla på polisstationen: "Jag har inget arbete fått, och ämnar vandra vidare mot (t ex Eksjö)." Och så var det till att fortsätta.

Då man fick arbete på en verkstad, budade åldermannen genom att en lärling med klubban sändes ut, att alla gesällerna skulle samlas hos honom för att dricka namne med den som var ny. Då gick det så till att när man satt kring bordet och en skulpterad silverkanna full av sprit bars fram, så skulle man dricka varandra om namne. Först skulle man då se till att 3 knappar var knäppta i rocken. Sedan fattade man med vänster hand i höger öra. Då steg åldergesällen fram med samma grepp och fattade bågaren med höger hand. Han sade så: "Mig förlov all zum min Gunst meien lieber Knopp för Knaber. Hälsen mig ditt ärliga och rättskaffens namn!". Och då sade man namnet och där man varit: "All zum min Gunst, Nordström von Växjö." Den nykomne fick upprepa detta till alla gesällerna på stan, som var närvarande.

Svensson fick arbete i Tranås och på nyårsafton fick jag arbete i Söderköping till våren, då jag reste till Stockholm. Där var jag i 6 år och sedan blev jag min egen på Wartorps herrgård 1885. Och flyttade hit till Rottne 1912. Här nedan följer ett par minnen, som visar att det var stränga förhållanden inom yrket.

Läromästaren i Växjö hade 2 gesäller från Skåne, den ene hette Karl Jönsson och var från Lund. De 2 gick ut och gick på söndagen. Jag följde med honom. När vi gått en 50 m frågade han: "Vart ska du gå?". Jag sade: "Jag ska gå med herr Jönsson." Han sade då: "Det är du alltför ung till, att spela gesäll!". Han tog mig så i örat och tog mig till mästaren och sade att jag velat spela gesäll tidigt!!!

Det var en gammal kopparslagardotter Mensa Sager. Hon kom med något arbete och frågade efter priset. "Det var för dyrt!", sade hon så. "Nej, snälla mamsell, det är billigt!", sade jag hövligt. Men då blev hon arg och sade att jag skulle tuga och fick inte svara, utan det skulle mästaren göra!!!

En gång gällde saken snus. Jag brukade tugga mig till snus här och var. Karl Jönsson hade en dosa med snus och jag ville gärna ha lite. Jag frågade artigt om jag fick lite snus. "Jo", sade Jönsson, "det får du väl, men bjud då mästare också!". Jag tog snus och skrek sedan: "Kom hit, mästare, så ska ni få snus!". Det blev samma historia som så ofta förr, gesällen tog mig i örat!!!

Om man gick ut på gatan med läderförklädet på sig och ej hade hammaren på sin plats i en särskild rem, så fick man böta 6 styver eller 3 öre i plikt till gesällkassan.

Varje mästare var, p g a en förening ingången mellan alla mästarna i Växjö, skyldig att hålla lärlingarna i söndagsskola. Vi hade skola i Sjögrenska Skolan i Växjö. Där gick vi 2 timmar på eftermiddagen och jag gick flitigt. Där lärde vi oss även matematik och teknik. Den sista hösten som lärling, då jag var på väg till söndagsskolan, mötte jag en av mina vänner, som frågade mig vart jag skulle gå. Jag svarade att jag skulle till söndagsskolan. Men han trugade och sade att jag väl inte behövde gå till söndagsskolan, som ju blev färdig gesäll i höst. Och jag gick med honom till gästgivargården. Det var inskrivningsdagen i söndagsskolan och jag skämdes sedan över att ej ha varit med.

År 1914 var det lantbruksmöte i Växjö och jag hade ämnat att ta dit en del saker. Men de var så hatiska på mig (de andra mästarerna) av avundsjuka, så jag fick inte stå på marknaden och sälja mina saker. Ty mästarerna hade privilegier på att bestämma plats på marknaden. Jag anhöll då hos en repslagare Pettersson, då ordförande i föreningen, och denne sade till en av kopparslagarna som hette Norlin. Men denne hyrde ut platsen till en bleckslagare i Alvesta. Jag sade att jag hade ju hyrt in hästen som nu åt sig mätt, ”och det gör jag också och så reser jag hem!”. En polis, Antonius, som skulle hålla reda på ordningen, anmälde saken för stadsfiskalen och frågade mig om jag ej fått någon plats. Då var det 2 liesmeder som sålt hela sitt lager till grossister i Växjö istället för i minut, och de hade haft plats på marknaden. Då sade fiskalen att ”Nordström får platsen gratis”.

Nästa gång var det lika jäkligt. En gårdfarihandlare Mattsson sade att vi hade ett par lediga platser vid residenset, som jag kunde få. Men jag ville inte stå så nära landshövdingen. Då sade han att jag fick stå bland glasknallarna. Och det var bra, för där kom noblessen och handlade. Redaktören Ljunggren på Smålandsposten kom och beundrade mina saker. Frampå dagen kom det personer och köpte en del. Det var en bra plats jag hade, för de andra kopparslagarna stod så inklämda av gårdfarihandlare. Redaktören Ljunggren skänkte mig ett nummer av Smålandsposten. Då jag såg att jag hade kommit i tidningen, sade jag: ”Åh för fan, har jag kommit så långt, då är väl mina dagar räknade!”. Jag visade Norlin tidningen.

Samtidigt med lantbruksmötet hade jag utställning på dövstumskolan, där jag sålde med hjälp av flickor från elementarskolan. Jag fick diplom på Baltiska Utställningen i Malmö 1914. Jag har mina memoarer skrivna, men de skall utgivas först efter min död.